



КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 8.10.2007
SEC(2007) 907

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ НА СЛУЖБИТЕ НА КОМИСИЯТА

Придружителен документ към

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Малки, чисти и конкурентоспособни

**Програма за подпомагане на малките и средни предприятия за съобразяване със
законодателството в областта на околната среда**

Резюме на оценка на въздействието

{COM(2007) 379 окончателен
SEC(2007) 906
SEC(2007) 908}

Малките и средни предприятия (МСП), дефинирани като дружества с по-малко от 250 служители, съставляват много голяма част от европейската икономика. И както големите дружества, МСП могат да оказват значително въздействие върху околната среда. Това може да става не непременно чрез индивидуален натиск, но като резултат от общата съвкупност от въздействието на секторите (макар че в някои случаи самостоятелното влияние на МСП върху околната среда може да бъде твърде значително на местно или регионално равнище). Въпреки че данните за конкретното им въздействие върху околната среда са малко, налице е единодушие въз основа на резултатите от изследванията, че МСП са особено проблемна група по отношение на спазването на законодателството в областта на околната среда.

В литературата широко е застъпено становището, че би било твърде сложно и обременяващо за дружествата и обществените органи да установят с подробности дела на МСП в замърсяването (напр. замърсяването на въздуха) по отношение на натоварването на околната среда с различни видове замърсители (напр. CO₂, SO_x, NO_x и т.н.) във всяка държава-членка. И наистина, в много случаи няма данни за това. Приблизителната цифра обаче от 70 %, която често се цитира по отношение на промишленото замърсяване в Европа, изглежда достоверна, а в редица изследвания се прави опит да се проучат конкретните проблеми за околната среда, породени от МСП в определени страни. Например британски доклад е установил, че МСП са отговорни за 60 % от общите емисии на въглероден двуокис, произвеждани от бизнеса в Обединеното кралство, и е заключил, че са налице съществени възможности за подобряване на енергийната ефективност и за намаляване на емисиите от страна на МСП. По преценка на други източници от Нидерландия и Обединеното кралство отпадъците от търговски и промишлени дейности на МСП представляват 50 % от общото им количество. Тези изследвания още повече подкрепят твърдението, че МСП могат да оказват значително влияние върху околната среда.

Многобройни регионални и национални изследвания показват, че повечето МСП са слабо информирани за въздействието, което оказват върху околната среда и за начините на управлението му. Проведено наскоро от *NetRegs* и добре документирано изследване в Обединеното кралство показва, че само 7 % от фирмите в него смятат, че извършват дейности, които биха били вредни за околната среда, но след като им е бил показан списък от примерни дейности, цифрата е нараснала на 41 %.

Повечето МСП са „уязвими по отношение на спазването на законодателството“, тъй като не винаги са достатъчно добре запознати с него, за да гарантират съблюдаването му. В изследване, проведено от *Institute of Directors (IoD)*, в Обединеното кралство), бе съобщено, че ангажираните в такива сектори като строителство, минно дело и производство, които са „силно изложени“ на регулиране по отношение на околната среда, са показали сравнително ниска степен на информираност: 59 % от ангажираните с производство са знаели „не много“ или „по-малко“; по отношение на строителството, минното дело и транспорта съответната цифра е 52 %. Същото изследване показва, че само 26 % от фирмите, заети в производството, знаят „доста много“ или „доста“ за REACH (регистрация, оценка, разрешаване и ограничаване на химикалите).

Изследванията показват, че ниската степен на спазване на законодателството в областта на околната среда от МСП се дължи на липсата на информираност за въздействието върху околната среда от техните дейности, на непознаване на законодателството в областта на околната среда, на липсата на капацитет да се заемат с проблемите,

свързани с въздействието им върху околната среда и понякога на прекомерното административно и финансово бреме, свързано със спазването на законодателството. Спазването на законодателството се възпрепятства още повече от схващането, че опазването на околната среда струва скъпо и почти не облагодетелства фирмите.

Генерална дирекция „Околна среда“ на Комисията на ЕС е изготвила оценка на въздействието като основа за създаването на програма за съдействие на МСП за спазване на законодателството за околната среда (COM (2007) 379 окончателен). Основните аспекти на програмата бяха обсъдени и със заинтересованите страни на консултативна среща през 2005 г. и на *ad hoc* срещи след това през 2006 г.

Оценката на въздействието показва, че понастоящем положението е тревожно поради три основни причини:

- (1) При липсата на информираност за въздействието на техните дейности върху околната среда и за законодателството в областта на околната среда, което ги засяга, МСП могат да бъдат сериозна заплаха за околната среда и да подкопаят ефективността на много мерки на Общността за опазване на околната среда.
- (2) Неспазването на нормите за околната среда би могло да доведе до сериозни и преки рискове за всички заети в МСП.
- (3) Подобряването на управлението на околната среда би могло да доведе до икономически и/или финансови ползи за МСП (от екологичната ефективност и иновации) – възможност, за която много МСП може би не знаят.

Необходими са действия, тъй като в противен случай няма да се стигне до последователна политика за МСП и околната среда и до подобряване на настоящото положение.

През последните няколко години Комисията предприе редица инициативи за съдействие на МСП за решаване на свързаните с тях проблеми с околната среда, по-специално чрез системи за управление на околната среда, екомаркировка, екологично чисти технологии и финансова подкрепа. Работи се вече и по голям брой инициативи на национално равнище за съдействие на МСП за спазване на законодателните изисквания и за подобряване на екологичните им показатели. В изследване на Комисията за оценката на въздействието бяха идентифицирани 92 такива инициативи на национално и регионално равнище в 15 държави-членки на ЕС.

Все още обаче спомагателната роля на Комисията по отношение на местните и националните инициативи не е изчерпана, тъй като в много държави-членки още няма предназначени за МСП инициативи както на регионално, така и на национално равнище. В много случаи предоставяната за МСП помощ не е свързана непременно със спазването на законодателството в областта на околната среда, нито е насочена конкретно към МСП. Нещо повече, държавите-членки изглежда не се стремят активно да изучават опита в други държави-членки, нито да си сътрудничат с тях, така че съществуват отделни инициативи в ЕС, но без цялостна структура. Настоящата програма – Програма за съдействие на МСП за спазване на законодателството за околната среда, ще осигури както рамката, така и финансирането за изпълнение на тази роля. Това следва да подобри екологичните показатели в държавите-членки и да доведе до по-всеобхватни екологични, социални и икономически ползи за Общността. Ще се

подобри функционирането на вътрешния пазар чрез създаването на бизнес среда с последователно и хармонизирано изпълнение на екологичните стандарти в ЕС. Би се стигнало и до още ползи като постигането на положително въздействие за достъпа до пазари на МСП и на по-голяма конкурентоспособност чрез обмен на добри практики, по-добро разбиране на екологичните изисквания и въвеждане на рентабилна система за управление на околната среда.

Фактът, че огромната част от националните законодателства в областта на околната среда произтичат от законодателството на ЕС, е още една причина за предприемането на такава инициатива на европейско равнище.

В оценката на въздействието се разглеждат шестнадесет алтернативни варианта на политиката в тази област, разделени в четири групи:

- координиране на инициативите на държавите-членки за спазване на законодателството,
- засилване на ефективността от съществуващите мерки в областта на политиката за МСП,
- засилване на комуникациите и повишаване на информираността,
- подобряване на финансовата подкрепа за устойчиво производство в МСП.

Не всички от шестнадесетте варианта на политиката в тази област се оказаха подходящи за по-нататъшно обсъждане. Редовните инспекции от страна на правоприлагащите органи са необходимо, но все още недостатъчно средство. Поощряването на действията на държавите-членки за определяне на цели за спазване на законодателството в областта или за назначаване на повече инспекции на МСП няма да доведе до изпълнението на целите, както и на някои други варианти, засегнати в оценката на въздействието, и следователно не са включени в програмата.

Според литературата най-добре е да се приеме многостранен подход поради големите разлики в характеристиките на МСП в сравнение с големите дружества. Само пакет от взаимно допълващи се мерки, насочен към всички причини за ниската степен на спазване на законодателството, ще доведе до подобрения. Такива мерки биха били образованието и повишаване на информираността, оценки на място и идентифициране на проблемите, целеви консултации, обмен на информация и най-добри практики и отстраняване на административните затруднения.

Програмата за съдействие на МСП за спазване на законодателството в областта на околната среда има за цел да поощрява спазването и точното прилагане на съществуващото законодателство в областта на околната среда, а не да предоставя изключения или привилегии за МСП. Тя ще допълва съществуващата нормативна уредба и инициативи от общ характер и няма да обременява с допълнително законодателство. Като такава, тя е съвместима с принципите за по-добро регулиране. Програмата използва подхода за по-добро регулиране с цел да сведе до минимум административното бреме, свързано със спазването на законодателството от страна на МСП. Комисията се ангажира да работи с държавите-членки за идентифициране и промяна на такива части от законодателството на ЕС, които ненужно затрудняват разбирането или прилагането на дадена политика, като по този начин ще се улесни

спазването на законодателството от страна на МСП. Този подход е рентабилен, защото използва най-добрите политически средства и инструменти, подобрява ги, когато е необходимо, разяснява новите възможности за финансиране на МСП и работи в сътрудничество с мрежите и организациите за подпомагане на бизнеса, които вече разглеждат тези проблеми.

За да се увеличи познанието и наличната информация относно въздействието върху околната среда от дейностите на МСП, неделима част от програмата е обменът на информация и добри практики между държавите-членки и редовното наблюдение на марките за събиране на данни за тяхното въздействие. Според Комисията, дори само с тези си дейности програмата ще окаже съществено положително екологично, икономическо и социално въздействие.

Но в средносрочна перспектива програмата ще доведе и до подобряване на екологичните показатели на МСП чрез увеличаване на информираността и разбирането най-вече на икономическите ползи и икономите на разходи от подобрената екологична ефективност. Очакваните екологични ползи включват повишаване на рециклирането на странични продукти и отпадъци, намаляване на енергията и ресурсите и минимално производството на отпадъци.

Оценката на въздействието идентифицира много икономически ползи от спазването на законодателството в областта на околната среда и от подобряване на управлението на въздействието и рисковете, свързани с околната среда. Сред най-очевидните са намаляването на разходите чрез прилагане на схеми за управление на околната среда (намалена употреба на енергия и материали), чрез които се идентифицират и процесите, където има нужда от подобрене, и създаването на нови възможности за бизнеса чрез екологични обществени поръчки и поощряване на иновативното мислене. Няколко ползи произтичат и от подобряването на имиджа на дружеството, като например подобряване на взаимоотношенията с потребителите чрез екомаркировка и по-добър достъп до инвеститори, загрижени за опазването на околната среда. Друга значителна икономическа полза е, че фирмите, които могат да покажат добро управление на рисковете и въздействието, свързани с околната среда, ще получат по-висок рейтинг от финансовите институции, одобряващи достъпа до капитали.

Всички мерки, посочени в програмата, осигуряват подкрепа за МСП и доколкото участието е доброволно, не възникват административни разходи по отношение на нови законови изисквания. По-специално, програмата има за цел да поддържа ниски административни разходи с цел да улесни спазването на законодателството.

При това дружествата могат да очакват и някои социални ползи. По-добрият достъп до екологична информация и разбирането за рисковете и въздействията, свързани с околната среда, ще спомогне за подобряване на фирмената организация и служителите ще се почувстват по-мотивирани и ангажирани с постигането на общите цели, ако фирмата се присъедини към сертифицирана схема за управление на околната среда като Схемата на ЕС по управление на околната среда и одит (EMAS). Друга допълнителна важна полза е, че колкото по-високо е равнището на информираност и разбиране за околната среда на управителите и служителите, толкова по-голямо ще бъде взаимното доверие между МСП и техните регулатори (обществените органи). Това ще даде възможност за конструктивен диалог на местно равнище за опростяване на прекомерното административно бреме за МСП, свързано с опазването на околната среда.

Програмата за съдействие на МСП за спазване на законодателството за околната среда ще предложи дейности за засилване на вниманието към МСП в съществуващите политики и инициативи и за включване на образованието и изграждането на капацитет, така че програмата да придобие завършен и цялостен вид. Макар че основната ѝ цел е да постигне спазване на законодателството в областта на околната среда, тя разполага с възможности за подобряване на екологичните показатели на МСП над равнището, което се изисква само за спазване на законодателството.

Възможностите на политиката в тази област, подбрани в оценката на въздействието, са основата за конкретните мерки, предложени в програмата, групирани около следните теми:

- **По-добро регулиране** за изработване и изпълнение на политики за улесняване на МСП при спазване на законодателството, свеждане до минимум на административните формалности и освобождаване на ресурси за подобряване на спазването;
- По-достъпни, съобразени с конкретните условия **схеми за управление на околната среда** за интегриране на проблемите на околната среда в основните дейности на МСП по един съгласуван и рентабилен начин;
- Целенасочена **финансова помощ** и многогодишна финансова програма за поощряване и подкрепа на мерки за спазване на законодателството за околната среда и устойчиво производство в МСП;
- Изграждане на **местен опит в областта на околната среда** за преодоляване на липсата на ноу-хау;
- По-добри комуникации и по-целенасочена **информация** за преодоляване на липсата на информация и повишаване разбирането по проблемите на околната среда.